

Hijos e hijas de familias inmigradas e indicadores educativos: el caso de Catalunya en el contexto europeo

Silvia Carrasco, Ábel Bereményi, Núria Roca y Laia Narciso

Departament d'Antropologia Social i Cultural, Grup EMIGRA – CER Migracions, Universitat Autònoma de Barcelona

Resumen

Esta comunicación presentará parte de los resultados obtenidos en el proyecto 2010 ARF1 00032. El proyecto consiste en la realización de un informe actualizado sobre la situación los hijos de familias inmigradas en Cataluña en dos grupos de edad (0-17 i 18-29), aplicando los indicadores del proyecto *Children in Immigrant Families in 8 Affluent Countries* llevado a cabo por UNICEF-Fundación Innocenti de Florencia (UNICEF Europa), analizando los datos de Cataluña en relación con los obtenidos en el Reino Unido, Francia, Alemania, Italia, Holanda, Suiza, los EEUU y Australia.

La historia de inmigración previa ha ayudado relativamente poco a crear condiciones de *acomodación sin asimilación* para la nueva inmigración y han sido las políticas desarrolladas en los últimos años las que han marcado las condiciones de recepción. Con la ralentización de la intensidad de los flujos, en 2007 la inmigración familiar se situaba por primera vez por encima de la inmigración laboral (*reagrupación* por encima de *trabajo* como motivo de llegada) y ya en 2008, el 28,3% de los nuevos nacimientos de Cataluña correspondían a bebés de mujeres nacidas en el extranjero (Fuente: Migracat). En la actualidad, la población menor catalana (0-17) tiene una composición sociocultural, socioeconómica, lingüística y fenotípica de una diversidad sin precedentes.

A pesar del esfuerzo de las políticas de integración para mejorar la efectividad de las condiciones de acogida, este proceso ha tenido lugar entre tensiones y contradicciones importantes que se agudizan con la recesión y las recientes campañas electorales. La escuela, además, se ha ido desdibujando como espacio de emancipación e inclusión a medida que se han ido implementando dispositivos y prácticas que dan lugar a nuevas formas de segregación. A través de algunos indicadores educativos clave, presentaremos un análisis que nos permita acercarnos a comprender la situación y las tendencias en Cataluña con relación al contexto comparativo mencionado.

Children from immigrant families and educational indicators: the case of Catalonia in the European context

Abstract

This paper presents part of the findings of the project 2010 ARF1 00032 on the situation of the children of immigrant families in Catalonia in 2 age groups (0-17 and 18-29) that applies the indicators of the larger Project *Children in Immigrant Families in 8 Affluent Countries*, carried out by UNICEF-Fondazione Innocenti based at Florence (UNICEF Europe), and analyzes the data

Seminari Internacional
Immigració, Educació Superior i Món Professional

Barcelona, 23 de març de 2012

obtained in Catalonia in comparison to those obtained in the UK, France, Germany, Italy, Switzerland, the US and Australia.

Our previous history of immigration has been of relatively little help to create conditions for *accommodation without assimilation* available to individuals and groups arrived in the new immigrant flows, rather being the specific policies developed in recent years those creating the real framework for reception. As the international influx of immigrants started to be less intense, family immigration became for the first time in 2007 higher than labour immigration (i.e. *reunification* above *labour* as explanations of the new arrivals) and in 2008, 28.3% of newborns in Catalonia were the children of women born abroad (Source: Migracat). Nowadays, the Catalan population below 18 has an unprecedented socio-cultural, socioeconomic, linguistic and phenotypic diversity.

In spite of the efforts made through diverse integration policies to improve the effectiveness of the conditions of reception, this process has had to develop in the midst of important tensions and contradictions recently heightened with recession and several election campaigns. Formerly perceived as a space for emancipation and inclusion, the school itself has progressively become blurred in this functions, as a series of specific devices and practices have been implemented and have lead to new forms of segregation. Drawing on some key educational indicators, we will present an analysis that can take us to a closer understanding of the situation and trends in Catalonia in relation to the comparative context mentioned above.

Factores clave para el acceso a la universidad de estudiantes de origen inmigrante

Elena Cano

Departament de Didàctica i Organització Educativa, Universitat de Barcelona

Resumen

El acceso a la educación superior es un indicador de cohesión social. Actualmente la población de origen inmigrante que ha cursado total o parcialmente la escolaridad básica en nuestro país y que logra acceder a los estudios universitarios es escasa. Por ese motivo nuestra investigación analiza cuáles son las competencias clave y los factores que favorecen que este colectivo llegue a la universidad, según su propio parecer.

Para recoger esta opinión hemos optado por un enfoque narrativo, utilizando como estrategias de recogida de información los relatos de vida. Disponemos de 13 relatos de estudiantes universitarios de diferentes cursos y campos de conocimiento, que hemos analizado siguiendo una metodología inductiva, buscando los elementos emergentes en los documentos elaborados por los estudiantes participantes. El procesamiento de los datos se ha llevado a cabo empleando el programa Atlas.ti y el análisis ha sido realizado desde una triple perspectiva: los factores vinculados al éxito escolar, las competencias clave y los elementos de inclusión educativa.

Los resultados muestran, a tenor de lo que los estudiantes han indicado en sus relatos, que la autonomía e iniciativa personal (vinculada a la confianza en un mismo) resulta una competencia capital; que las expectativas de familiares y docentes resultan el elemento más influyente en la continuidad en el sistema educativo; que el profesorado es el elemento del contexto escolar más relevante para el éxito académico y que el sistema social tiene que articular ayudas más allá del marco escolar para evitar situaciones de exclusión.

Key factors for immigrant students' access to the university

Abstract

Access to higher education is an indicator of social cohesion. The immigrant origin population of who have completed basic education in our country and gains access to university studies is yet scarce. For this reason, our research examined what are the key competencies and the factors that lead this group gets to university, according to their own opinion.

To collect these opinions we have chosen a narrative approach, specifically life stories. We have 13 stories of university students from different courses and fields of knowledge. We have analyzed using an inductive methodology, looking arising elements on the written documents by participating students. The data processing was carried out using the Atlas.ti program and the analysis has been conducted from three perspectives: factors linked to school success, key skills and elements of inclusive education.

Seminari Internacional
Immigració, Educació Superior i Món Professional
Barcelona, 23 de març de 2012

The results show, according to what students have indicated in their stories, that the expectations of family and teachers are the most influential dimension for the continuity in the educational system; that the teacher is the school context's element more relevant to academic success; that the autonomy and personal initiative (linked to self-confidence) is a key competence and, finally, that the social system must articulate support beyond the school setting to avoid situations of exclusion.

Transicions acadèmiques d'èxit de l'alumnat de procedència estrangera de l'Educació Secundària Post-obligatòria a l'Educació Superior

Angelina Sánchez Martí, M. Ángeles Marín Gràcia

Universitat de Barcelona

Resum

L'experiència que es presenta s'emmarca dins de la tesi doctoral en curs "Transicions acadèmiques d'èxit de l'alumnat de procedència estrangera". Aquesta tesi té el propòsit d'analitzar el paper de les xarxes socials i personals dels joves immigrants en la seva persistència acadèmica en la transició de l'etapa Post-obligatòria a l'Educació Superior i el món laboral, atesa la vulnerabilitat acadèmica d'aquest alumnat i la seva escassa presència en aquestes etapes educatives. En aquesta comunicació es presentaran, concretament, les variables, estratègies i/o dinàmiques de persistència acadèmica que l'alumnat d'origen immigrant posa en joc en la seva trajectòria acadèmica i en el moment de transició. En altres paraules, s'identificaran les variables vinculades a l'èxit acadèmic de l'alumnat de procedència estrangera, a partir d'una revisió de la literatura científica realitzada tant en el context nacional com internacional.

A tall d'exemple, mentre que Serra i Paludàrias (2009), Aparicio i Tornos (2006) i Palou (2010), entre d'altres, han constatat que variables com els factors de centre, els projectes personals i les expectatives acadèmiques i laborals dels estudiants i famílies són variables poc explicatives de la continuïtat o discontinuïtat cap a estudis superiors, altres autors han apuntat el moment d'incorporació al sistema educatiu com a variable explicativa rellevant de l'èxit acadèmic d'aquest alumnat. Han assenyalat que els problemes de rendiment són tres vegades més grans (60%) en els joves que s'incorporen més tard dels onze anys, enfront del 20% si s'inicien amb anterioritat (Col·lectiu IOE, 2008). Altres estudis assenyalen la distància cultural i el gènere (Termes, 2009).

Aquest anàlisi permetrà aventurar accions i mesures que puguin afavorir trajectòries continuïstes i transicions acadèmiques d'èxit; donant així una resposta a la missió del sistema educatiu davant el nou model social i productiu (Castells, 1996) que evidencia la necessitat que l'alumnat prolongui l'educació i formació més enllà del període obligatori (Velaza de Medrano i De Pau, 2010).

Paraules clau: *èxit acadèmic, educació secundària post-obligatòria, alumnat de procedència estrangera, transició acadèmica, educació superior*

Successful Academic transitions by foreign-born students from Post-compulsory Secondary Education to Higher Education

Abstract

The experience presented here is part of the doctoral dissertation in progress "Successful academic paths of immigrant students". This thesis has the purpose to analyze the role played by social capital and social networks of immigrant youth in their academic persistence from Post-compulsory secondary education to Higher Education and the workplace, providing the academic vulnerability of these students and their lack of presence in these educational stages. Specifically, the aim of this paper is to outline the variables, strategies and dynamics of academic persistence that immigrant students put into play to go on to study and support their academic paths. In other words, the factors which favour success in school for immigrant students will be identified. To do so, a review of national and international literature will be carried out.

For instance, Serra & Paludàrias (2009), Aparicio & Tornos (2006) and Palou (2010) among others have outlined that variables such as school factors, individual projects and academic and job expectations of students and their families do not determine their continuity or discontinuity towards higher education. Meanwhile, other authors have noted the early entry to the education system as a significant explanatory variable for school success. They have pointed out that under-achievement and difficulties are three times higher (60%) in young people who join school at 11 years old, in comparison to the 20% who have an early entry (Colectivo IOÉ, 2008). Other studies mention the cultural gap and gender (Termes, 2009).

This analysis will draft guidelines and actions to promote educational continuity and successful academic paths. This leads directly to the mission of the education system which in the new model of social structure (Castells, 1996) demands students extend their education beyond the period of compulsory schooling (Velaza de Medrano & De Pau, 2010).

Keywords: *school success, post-compulsory secondary education, immigrant students, academic transition, higher education*

Condiciones, oportunidades y límites. Trayectorias de éxito y continuidad educativa entre jóvenes de ascendencia marroquí en Cataluña

Jordi Pàmies, Marta Bertran, Maribel Ponferrada, Vicenç Casalta, Mustpaha Alaoui Sellam

Departament Pedagogia Sistemàtica i Social, EMIGRA CER Migracions,
Universitat Autònoma de Barcelona

Resumen

La literatura de investigación sobre el aprovechamiento escolar de jóvenes de origen marroquí en España permite constatar una situación de desventaja educativa y el impacto de la misma en su rendimiento académico y su menor continuidad en niveles postobligatorios. Esto parece ser así a pesar de que se incrementen los años de asentamiento de las familias y la escolarización de los jóvenes haya sido temprana

Sin embargo, la constatación de estas tendencias invisibiliza las trayectorias de éxito escolar y la creciente participación social de una parte considerable de estos jóvenes de ambos sexos en la sociedad catalana. Esta comunicación presenta los resultados del proyecto de investigación ARAFI 2010: *Trajectòries d'èxit dels i les joves marroquines a Catalunya. Una anàlisi qualitativa des d'una perspectiva comparada*¹ que analiza las condiciones y posibilidades para el éxito académico y la continuidad educativa entre estos jóvenes de ascendencia marroquí. El análisis reconstruye los factores centrales que permiten el desarrollo de estas trayectorias y la consolidación de aspiraciones académicas de larga duración.

A partir de la reconstrucción de trayectorias biográficas y académicas con una muestra de conveniencia de jóvenes de ambos sexos que cumplen los criterios de inclusión correspondiente y del aporte de agentes implicados en sus procesos de escolarización, transiciones al mercado laboral e integración social, se considera el impacto que han tenido los factores individuales, familiares y comunitarios así como las políticas de acogida e integración escolar y social en las trayectorias de éxito. Y se contempla el papel que juega el capital social que emana de la inmersión de la vida familiar en la vida cultural de la comunidad étnica.

Paths and conditions for the academic success of Moroccan youth in Catalonia

¹ Proyecto ARAFI 2010: *Trajectòries d'èxit dels i les joves marroquines a Catalunya. Una anàlisi qualitativa des d'una perspectiva comparativa*, financiado por la Secretaria per a la Immigració i la Direcció General de Recerca de Catalunya. La investigación ha sido desarrollada en Cataluña por Dr. Jordi Pàmies (IP), Dra. Marta Bertran, Dra. Maribel Ponferrada, Sr. Vicenç Casalta, Sr Mustapha Alaoui y Sra. Laia Narciso.

Abstract

Research literature on school performance of Moroccan origin youth in Spain reveals a clear educational disadvantage and its impact on their attainment and school continuity in postcompulsory education. This is the general trend in spite of the already long settlement of their families and their early schooling in the Spanish system.

However, these general situation overlooks successful academic trajectories and growing social participation of a non marginal part of these youth –male and female- in Catalan society. This paper presents the findings of a research project funded by ARAFI 2010: *Trajectòries d'èxit dels i les joves marroquines a Catalunya. Una anàlisi qualitativa des d'una perspectiva comparada*², analysing the conditions and possibilities for academic achievement and school continuity among these youth of Moroccan origin. The analysis reconstructs central factors that allow for the development of these trajectories and consolidate long-lasting academic aspirations.

Through the reconstruction of biographical and academic trajectories in a sample of male and female youth of Moroccan origin included according to a certain number of criteria, and also drawing on the contributions of agents involved in their schooling, transitions to the labour market and social integration, the project explores the relative impact of individual, familiar and community factors as well as that of public policies of reception and social and academic integration on the successful trajectories. Social capital emerging from family life and cultural dynamics of their ethnic communities are also taken into account.

² Proyecto ARAFI 2010: *Trajectòries d'èxit dels i les joves marroquines a Catalunya. Una anàlisi qualitativa des d'una perspectiva comparativa*, financiado por la Secretaria per a la Immigració i la Direcció General de Recerca de Catalunya. La investigación ha sido desarrollada en Cataluña por Dr. Jordi Pàmies (IP), Dra. Marta Bertran, Dra. Maribel Pongerrada, Sr. Vicenç Casalta, Sr Mustapha Alaoui y Sra. Laia Narciso.

Experiments fílmics des d'una perspectiva de gènere que narren les trajectòries de les joves immigrants del Sud d'Àsia escolaritzades a Catalunya

Montserrat Rifà, Joanna Empain, Aida Sánchez de Serdio i Alejandra Montané

Universitat de Barcelona

Resum

Aquesta recerca fílmica aborda la interpretació de les relacions entre escolarització, immigració i gènere de forma complexa mitjançant la construcció d'una recerca visual narrativa amb el grup de noies/dones immigrades procedent dels països del sud d'Àsia que viuen i han estat escolaritzades –totalment o parcialment– a Catalunya. La investigació dona visibilitat a les trajectòries d'èxit escolar de les noies/dones immigrades al seu pas per l'escola secundària i la formació de persones adultes, tot narrant: les seves expectatives i desitjos, els moments i canvis, les identitats i relacions, així com els aprenentatges assolits i les perspectives de futur. La recerca s'ha portat a terme a partir d'observar, entrevistar i conversar amb diversos grups de noies immigrades (principalment de la regió del Panjab de l'Índia i el Pakistan) en 4 centres educatius i 1 entitat, de l'àmbit de Barcelona i la seva àrea metropolitana. La investigació reconstrueix la trajectòria de 20 joves immigrades com a protagonistes. El treball de camp etnogràfic i la construcció de les històries de vida culmina amb l'edició d'un documental audiovisual. De forma resumida, l'anàlisi de les dades realitzada a partir del treball de camp etnogràfic, de les entrevistes en profunditat i les converses en els cinc contextos presentats, s'organitza d'acord amb els següents eixos temàtics: 1. Migracions, espacialització i mobilitat en un context transnacional i local; 2. La construcció de les subjectivitats i del gènere de les adolescents/adultes immigrades; 3. Processos d'escolarització i formació a Catalunya de les noies/dones immigrades; i 4. Experimentació fílmica, representació i agència durant el procés de recerca.

Film Experiments from a Gender Perspective that Narrate the Trajectories of South Asian Immigrant Girls Attending School in Catalonia

Abstract

This film research focuses on interpreting the relationship between education, immigration and gender from complexity by producing a visual narrative research with the group of immigrant girls/women from countries of South Asia who live and have been attending school full-or partially in Catalonia. The research gives visibility to successful school careers of immigrant girls/women on their trajectory through the secondary school and adult education, even telling: their expectations and desires, and changing times, identities and relationships, and the learning achieved and future perspectives. The research was carried out from observing, interviewing and talking with various groups of immigrant women (mainly from the Panjab

Seminari Internacional
Immigració, Educació Superior i Món Professional

Barcelona, 23 de març de 2012

region of India and Pakistan) in 4 schools and 1 entity, which are located in Barcelona and its metropolitan area. We reconstruct the trajectory of 20 immigrant girls/women as protagonists. The ethnographic fieldwork and the construction of life stories culminate in the publication of a visual documentary. Briefly, the analysis of findings from ethnographic fieldwork, the in-depth interviews and discussions presented in the five contexts, are organized under the following themes: 1. Migration, mobility and spatialization in a transnational and local context; 2. The construction of subjectivities and gender in the case of young/adult immigrants; 3. Processes of schooling and training immigrant girls/women; 4. Film experimenting, representation and agency during the research process.

Escolaritats acompanyades: La responsabilitat de les xarxes socials i educatives en les trajectòries d'èxit dels infants i joves immigrants

Antoni Tort, Núria Simó

Universitat de Vic

Resum

Les trajectòries educatives d'èxit dels fills i filles de famílies immigrades s'articulen en un entramat de relacions amb els entorns familiars, educatius i socials, que els permet construir una trajectòria formativa singular i pròpia cap l'accés a diferents oportunitats laborals. Aquesta trajectòria no depèn tant de les condicions individuals dels subjectes com del grau de fortalesa de les relacions que construeixen amb els sistemes d'organització social i institucional que s'entrellacen en la vida de les persones, grups i territoris. En aquest procés, l'acompanyament educatiu té la responsabilitat d'establir xarxes de suport en les quals cada jove pugui avançar. Quan parlem d'acompanyament educatiu hi relacionem la idea de Jaume Funes (2008) de "doble dret": per una banda el dret a l'educació i de l'altra el dret a que els suports siguin singulars, diferenciadors i complementaris amb la intenció que el procés educador sigui viable en totes les infàncies (0-18). Des d'aquesta perspectiva l'acompanyament en la funció educativa, parteix de l'establiment de relacions per tal que les persones, els grups i les institucions siguin protagonistes dels seus propis canvis. Les desigualtats socials són a la base de les desigualtats en les oportunitats. L'acompanyament pot esdevenir el pont en processos de transició de contextos educatius coneguts cap a d'altres d'incerts, com poden ser, per a alguns nois i noies, el moment en què s'acaba l'escolarització obligatòria; per a d'altres, l'abandonament dels estudis obligatoris o la dificultat de superar la secundària quan s'han incorporat a l'escolarització de forma tardana.

Així la ponència proposa de fer un recorregut per les xarxes socials i educatives a Vic amb la intenció de contextualitzar i analitzar les polítiques educatives locals tant pel que fa als processos socials d'incorporació cap a la vida laboral des de l'escola, des dels contextos en temps no escolars, i des de la comunitat quan s'acaba l'escolarització obligatòria.

The tutoring process: The responsibility of social and educational networks in young immigrants' successful educational journeys.

Abstract

The successful educational journeys of children from immigrant families is articulated within a web of relationships involving family, educational and social environments. These relationships allow children to construct their own singular path towards different professional opportunities. Each journey doesn't depend as much on the individual conditions of each subject, but rather on the strength of the relationships built with the institutional and social systems that are woven into the lives of people, groups and territories. Within this process, tutoring processes are responsible for establishing support networks that youth can use to help themselves advance. When we speak of the tutoring process, we are drawing connections to Jaume Funes' (2008) term "double right": on one hand, the right to education, and on the other hand, the right to have support that is singular, differentiated and complementary such that education is viable for all youth (from age 0 – 18). From the perspective, educational tutoring is based on the establishment of relationships that allow people, groups and institutions to be the protagonists of their own changes. Social inequalities are the foundation for the inequality in opportunities. Tutoring can become a bridge in transition processes from familiar educational contexts into other known areas, which for some young people, occurs when they finish obligatory schooling; or for others when they abandon their studies or have a hard time passing secondary school because they were late to enter the educational system.

Thus, this paper will review the social and educational networks in Vic in order to contextualize and analyze the local educational policies in terms of the social processes involved in incorporating into the professional sector after leaving school, based on after-school contexts or from the community once obligatory education has finished

L'assoliment educatiu dels immigrants en la perspectiva internacional. L'impacte dels sistemes educatius, els estats de benestar i les polítiques d'immigració

Janna Teltemann

Institute for Empirical and Applied Sociology (EMPAS). University of Bremen, Germany.

Resum

La migració internacional es va accelerar durant les últimes dècades, creant així nous models i més divers dels moviments fronterers. Per tant, les experiències i els reptes en matèria de migració i la integració varien considerablement. Gairebé tots els països de l'OCDE són països d'immigració avui en dia i molts d'ells són cada vegada més dependents de la immigració, donat que les seves poblacions estan envellint. Per tal d'adonar-nos dels avantatges potencials de la immigració i per mantenir l'ordre social i econòmic, s'ha d'assolir la integració social dels immigrants. Un indicador significatiu de la integració social a llarg termini és l'èxit educatiu dels fills d'immigrants. A l'escola, els joves immigrants estan exposats a la llengua del país d'acollida (dimensió cultural), tenen l'oportunitat d'interactuar amb els nadius (dimensió social), aprenen sobre les costums i les normes del país d'acollida lo que fomenta la identificació (dimensió emocional) i adquireixin coneixements, competències i credencials que poden ajudar-los a aconseguir la mobilitat ascendent i l'assimilació.

Com els països van establir diferents sistemes educatius, les seves oportunitats d'incorporar immigrants varien en conseqüència. Tot i la igualtat d'oportunitats constitueix una primacia de les democràcies modernes, la desigualtat ètnica en l'educació és bàsicament una característica estructural de molts països d'acollida occidentals. Una part d'aquesta desigualtat es deu a diferències en els antecedents socioculturals dels immigrants i els nadius. No obstant això, molts estudis han demostrat que alguns països mostren diferències d'assoliment, fins i tot després de controlar pel nivell socioeconòmic i l'habilitat lingüística.

Aquests "efectes acumulats" suggereixen que altres mecanismes com la discriminació o els incentius o restriccions institucionals donen forma a les trajectòries educatives dels immigrants.

Per exemple, l'estructura del sistema educatiu (de seguiment, la desregulació) juga un paper decisiu per a les decisions educatives de les famílies - amb possibles efectes adversos per als immigrants. Però el sistema educatiu no és l'única dimensió institucional que importa en la integració. El règim de benestar social, el grau de desmercantilització i el sistema de mobilitat social i la regulació del mercat laboral també influeixen en les decisions i els èxits educatius dels immigrants. Finalment, les polítiques d'immigració i integració, com ara la regulació de la naturalització i els cursos d'idiomes serveixen com a oportunitats o restriccions que es reflecteixen en les trajectòries individuals d'integració dels immigrants. El treball presenta evidències de l'últim estudi PISA de l'OCDE i dades addicionals i mostra com les característiques institucionals dels sistemes educatius, les polítiques socials i les regulacions de la integració interactuen amb l'assoliment educatiu dels joves immigrants.

Educational achievement of immigrants in international perspective. The impact of education systems, welfare states and immigration policies

Abstract

International migration accelerated during the last decades, thereby creating new and more diverse patterns of border crossing movements. Hence, experiences and challenges with regard to migration and integration vary considerably. Almost all OECD countries are immigration countries today and many of them are becoming more and more dependant on immigration, as their populations are ageing. In order to realize the potential advantages of immigration and to maintain social and economic order, social integration of immigrants has to be achieved. A significant indicator of long term social integration is educational success of immigrant offspring. At school, young immigrants are exposed to the language of the host country (cultural dimension), they have the opportunities to interact with natives (social dimension), they learn about customs and norms of the host country which fosters identification (emotional dimension) and they acquire knowledge, competencies and credentials that can help them realizing upward mobility and assimilation.

As countries established different educational systems, their opportunities to incorporate immigrants vary accordingly. Although equality of opportunity constitutes a primacy of modern democracies, ethnic inequality in education is basically a structural feature of many western host countries. A part of this inequality is due to differences in the sociocultural backgrounds of immigrants and natives. However, many studies have shown that some countries depict achievement disparities even after controlling for socioeconomic status and language ability. These 'net effects' suggest that other mechanisms such as discrimination or institutional incentives or restrictions shape educational trajectories of immigrants. For instance, the structure of the educational system (tracking, deregulation) plays a decisive role for educational decisions of families – with possibly adverse effects for immigrants. But the education system is not the only institutional dimension that matters in integration. The welfare regime, the degree of decommodification and the system of social mobility and labour market regulation likewise influence educational decisions and achievement of immigrants. Finally, the policies of immigration and integration, such as the regulation of naturalization and language courses serve as opportunities or restrictions that are reflected in the individual integration trajectories of immigrants. The paper presents evidence from the latest OECD PISA study and additional data and shows how institutional features of educational systems, social policies and integration regulations interact with educational achievement of young immigrants.

De la graduació a la integració: immigració d'èxit?

Zaihia Zéroutou

Director of the Institute of Sociology and Anthropology, University of Lille 1,
France

Resum

Avui dia les poblacions immigrants es componen d'una àmplia varietat de grups socials: aparició d'un petit grup de comerciants de classe mitjana alta i comerciants i distribuïdors – una categoria aparentment explotant l'aspecte dual de les arrels culturals dels immigrants –, aparició d'una classe mitjana – en els següents sectors: formació, ensenyament, treball social...-, aparició de noves categories socials, com ara els actors "religiosos" o "polítics" que competeixen per guanyar "control" sobre els immigrants, i finalment es forma una nova elit; encara que és una minoria estadísticament, han augmentat la visibilitat social en el món de l'esport, les arts, la política i l'economia...

Si mirem la integració com el resultat d'un procés social, econòmic, polític i individual dins de les poblacions que han emigrat a Europa, els camins cap a la integració són llargs i desiguals. Depenen de la dinàmica nacional en cada país. Per exemple, les noves dinàmiques migratòries en els països Europeus del sud consideren els processos actuals sota una llum diferent. Sembla que els mètodes d'integració, variats i complexos com són, estan determinats pel context socioeconòmic i el desenvolupament de les polítiques socials. Una combinació de factors interactua igualment amb les trajectòries migratòries i amb els contextos nacionals que les determinen. Per tant, les trajectòries migratòries dependran tant dels plans inicials dels migrants com dels factors socioeconòmics que els acompanyen i les mesures polítiques que els alteren. La diversitat de situacions obeeix a la seva pròpia lògica, que es refereix més a la història nacional que a factors econòmics o polítics específics. La referència històrica demostra el paper vital que tenen els factors socioculturals en els models promoguts per cada país.

Dins d'aquesta intervenció, ens centrarem més específicament en la creació d'una elit a través de l'educació, així com sobre les modalitats de la seva integració professional. En primer lloc hem de fer un inventari dels diagrames explicatius de "èxits" que han estat destacats principalment per la literatura sociològica en les últimes dècades. A continuació, es presentarà un estat del coneixement disponible per explicar l'accés dels graduats a l'ocupació. En tercer lloc, en relació a la feina actual, examinarem les contribucions de diversos enfocaments de "discriminació positiva", amb l'objectiu d'afavorir, fins i tot acompanyar el sorgiment d'individus de famílies immigrants en un augment de la mobilitat social.

Alguns elements bibliogràfics:

ALBA R., 2005, "Bright vs blurred boundaries : Second-generation assimilation and exclusion in France, Germany and the United States", *Ethnic and Racial Studies*, 28(1), 20-49

FELICIANO C., 2005, "Educational selectivity in U.S. Immigration: how do immigrants compare to those left behind?", *Demography*, volume 42, N°1, February, 131-152

FIBBI R., 2010, « La discrimination : une frontière par rapport à l'intégration », Sociologies [en ligne], <http://sociologies.revuesocio-s.org/index3320.html>

FIBBI R. et al (dir.), 2005, L'intégration des populations issues de l'immigration en Suisse : personnes naturalisées et deuxième génération, Neuchâtel, Office fédéral de statistique

FOURNIER G., MONETTE M., 2000, L'insertion socioprofessionnelle, un jeu de stratégie ou un jeu de hasard ? Les Presses de L'Université Laval

HEATH A.F. & SIN YI C., 2007, Unequal Chances, ethnic minorities in western labour markets, Oxford University Press

KESLER C., HOUT M., 2010, "Entrepreneurship and immigrant wages in U.S. labor markets: a multi-level approach", Social Science Research, 39, 187-201

VALLET L.A., CAILLE J.P., 1999, Migration and integration in France: academic careers of immigrants' children in lower and upper secondary school. Presented at ESF Conf. 'Migr. Inter-Ethnic Relat. Eur.', Obernai, Sept.

ZEROULOU Z., 1998, « Insertion sociale et professionnelle des jeunes diplômés issus de l'immigration » in Les jeunes, l'insertion et l'emploi, (/s la dir) B. CHARLOT et D. GLASMAN, PUF, Paris

ZEROULOU Z., 1988, « La réussite scolaire des enfants d'immigrés : l'apport d'une approche en termes de mobilisation familiale », Revue française de sociologie, XXIX-32, juillet-septembre 1988

From Graduation to Integration: Successful Immigration?

Abstract

Modern day immigrant populations are comprised of a wide variety of social groups: emergence of a small group of upper middle class traders and dealers – a category seemingly exploiting the dual aspect of immigrants' cultural roots -, emergence of a middle class – in the following sectors: training, teaching, social work...-, emergence of new social categories, such as the "religious" or the "political" actors who compete to gain "control" over the immigrants, and finally a new elite is formed; although statistically a minority, they have heightened social visibility in the worlds of sports, the arts, politics and economics...

If you look at integration as being the result of a social, economic, political and individual process within the populations that have immigrated to Europe, the paths leading to integration are long and uneven. They depend on the national dynamics at work in each individual country. For example, the new migratory dynamics in southern European countries consider current processes in a different light. It appears that the integration methods, varied and complex as they are, are determined by the socio-economic context and the development of social policies. A combination of factors interacts equally with the migratory trajectories and with the national contexts that determine them. Thus, migratory trajectories will depend as much on the migrants' initial plans as on the socio-economic factors that accompany them and the political measures that alter them. The diversity of situations obeys its own logic, which refers more to national history than to specific economic or political factors. The historical

Seminari Internacional
Immigració, Educació Superior i Món Professional

Barcelona, 23 de març de 2012

reference demonstrates the vital role played by socio-cultural factors in the models promoted by each country.

Within this intervention, we will focus more specifically on the creation of an elite through education, as well as on the modalities of their professional integration. We must first take an inventory of the explanatory diagrams of “successes” that have been highlighted by mainly sociological literature in recent decades. We will then present a state of knowledge available to explain graduates’ access to employment. Third, in conjunction with current work, we will examine the contributions of various “positive discrimination” approaches, aiming to favour, even accompany the emergence of individuals from immigrant families within an increasing social mobility.

A few bibliographic elements:

ALBA R., 2005, “Bright vs blurred boundaries : Second-generation assimilation and exclusion in France, Germany and the United States”, *Ethnic and Racial Studies*, 28(1), 20-49

FELICIANO C., 2005, “Educational selectivity in U.S. Immigration: how do immigrants compare to those left behind?”, *Demography*, volume 42, N°1, February, 131-152

FIBBI R., 2010, « La discrimination : une frontière par rapport à l’intégration », *Sociologies* [en ligne], <http://sociologies.revuesocio-s.org/index3320.html>

FIBBI R. et al (dir.), 2005, *L’intégration des populations issues de l’immigration en Suisse : personnes naturalisées et deuxième génération*, Neuchâtel, Office fédéral de statistique

FOURNIER G., MONETTE M., 2000, *L’insertion socioprofessionnelle, un jeu de stratégie ou un jeu de hasard ?* Les Presses de L’Université Laval

HEATH A.F. & SIN YI C., 2007, *Unequal Chances, ethnic minorities in western labour markets*, Oxford University Press

KESLER C., HOUT M., 2010, “Entrepreneurship and immigrant wages in U.S. labor markets: a multi-level approach”, *Social Science Research*, 39, 187-201

VALLET L.A., CAILLE J.P., 1999, *Migration and integration in France: academic careers of immigrants’ children in lower and upper secondary school*. Presented at ESF Conf. ‘Migr. Inter-Ethnic Relat. Eur.’, Obernai, Sept.

ZEROULOU Z., 1998, « Insertion sociale et professionnelle des jeunes diplômés issus de l’immigration » in *Les jeunes, l’insertion et l’emploi*, (s la dir) B. CHARLOT et D. GLASMAN, PUF, Paris

ZEROULOU Z., 1988, « La réussite scolaire des enfants d’immigrés : l’apport d’une approche en termes de mobilisation familiale », *Revue française de sociologie*, XXIX-32, juillet-septembre 1988

Resiliència i èxit escolar en l'alumnat de secundària de procedència estrangera³

M. Paz Sandín Esteban (coord.), Jaume del Campo Sorribes, Rafael Berger Sacramento, Angelina Sánchez Martí.

Membres del Grup de Recerca GREDI⁴, Universitat de Barcelona, Facultat de Pedagogia, Departament de Mètodes d'Investigació i Diagnòstic en Educació.

Resum

Els resultats d'investigacions recents evidencien la problemàtica del fracàs escolar a l'Educació Secundària Obligatoria (ESO) de fills i filles de famílies migrants i la dificultat a la qual s'enfronten per transitar positivament cap a estudis post-obligatoris. S'ha constatat que, en termes generals, el percentatge d'abandonament al quart curs d'ESO i a primer de post-obligatòria és molt elevat i el doble entre la població immigrant. Tot i les trajectòries tan febles d'aquests col·lectius, també ha quedat palès que alguns superen amb èxit l'ESO i una part d'aquests persevera en la post-obligatòria. L'anàlisi i comprensió d'aquests processos d'èxit en situació de desfavoriment s'ha desenvolupat amb força en recerques internacionals i, també, en la pràctica interdisciplinària des de la perspectiva de la "resiliència". Apunten a descobrir allò que malgrat la situació de desavantatge genera una reacció que fa superar les expectatives previstes. Cal senyalar que les investigacions sobre *resiliència* i *immigració* són molt escasses i és aquesta la temàtica central de la recerca que presentem que ha estat aprovada i finançada a la Convocatòria Arafi 2010-Generalitat de Catalunya: ¿Quins són els factors protectors que han pogut incidir en les trajectòries d'èxit d'aquests estudiants? ¿Són diversos en els diferents grups? ¿Quins ressorts resilients han activat? ¿En quina mesura els programes i accions educatives són promotors de trajectòries d'èxit des d'aquesta perspectiva?

El disseny de la recerca ha suposat el seguiment de tot l'alumnat de procedència estrangera matriculat al quart curs d'ESO en quatre Instituts de Barcelona i el Maresme en la seva transició a la post-obligatòria. S'han elaborat i/o adaptat diversos instruments de recollida de dades entre els que destaquem una escala de resiliència i un qüestionari de centre. Els primers resultats apunten a una possible relació entre la resiliència i la persistència en el sistema educatiu. També perfils diferents quan a les capacitats resilients en els diversos grups culturals. Les conclusions finals de la recerca poden contribuir a desenvolupar accions i programes preventius d'intervenció educativa per a promoure processos d'èxit i també eines per a la formació del professorat.

Resilience and school success amongst foreign students in secondary education

³ Projecte finançat per l'AGAUR-Generalitat de Catalunya (ARF 2010-0043)

⁴ Grup de Recerca en Educació Intercultural (<http://www.ub.edu/gredi/>)

Abstract

The results of recent investigations make evident the significant levels of school failure in the obligatory secondary education amongst the sons and daughters of immigrant families, and the difficulties they face on the path towards post-obligatory studies. It has been shown that in general, the percentage of students who drop out between the fourth year of secondary education and the first year of post-obligatory studies is very high, and twice as high amidst the immigrant population. Notwithstanding the unfavorable situation for these groups, it is also clear that some do succeed in secondary education, and a part of those also persevere in post-obligatory studies. The analysis and understanding of these processes of school success in unfavorable situations has been the focus of international investigations and also part of an interdisciplinary practice based on the perspective of 'resilience'. These researches show that in spite of the disadvantageous situation, some students respond in a way that exceed the expectations. It is important to notice that there is only a small number of researches about resilience and immigration, and that this is the guiding theme of the investigation we are presenting, which has been approved and financed by the program ARAFI 2010-Catalonia Government: What are the variables that have influenced the successful path of these students? Do these variables change in different cultural groups? What kind of resilient responses have they activated? To what degree do the educational programs and actions promote these successful paths from this perspective?

The design of the investigation involved a follow-up of all the students of foreign origin in the fourth year of secondary education in four schools from Barcelona and Maresme area, in their transition to post-obligatory school. Different instruments have been developed or adapted to obtain the information, such as the resilience scale and a school center questionnaire. The first results point to a possible relationship between resilience and persistence in the educational system, as well as the different profiles in the resilience capacities in different cultural groups. The final conclusions of the investigation can contribute to the development of actions and educational preventive intervention programs to promote school success and the development of tools for teacher training.

Narratives biogràfiques de joves immigrants en les seves relacions amb la universitat i el món professional

Juana Mª Sancho Gil, Fernando Hernández i Hernández, Fernando Herraiz García, Paulo Padilla-Petry, Rachel Fendler, Judith Arrazola Carballo, Xavier Giró Gràcia, Roser Valenzuela i Segura.

Grup de recerca consolidat Esbrina, Universitat de Barcelona

Resum

L'educació dels immigrants és un dels temes prioritaris a les agendes polítiques de molts països de la OCDE. En molts casos, els governs s'han preocupat especialment de la seva integració al món del treball (Arbeláez, 2005; Ferrer, 2008; Pajares, 2009; 2010) però, a poc a poc, com evidencien convocatòries tipus ARAFI o el projecte de l'OCDE "Revisió Temàtica de l'Educació del Immigrant" (2008), està creixent l'interès en els seus resultats al sistema educatiu i en la revisió de les polítiques adreçades a respondre a les seves necessitats educatives i formatives. Els punts centrals d'aquests estudis i projectes són:

- L'accés: tenen els estudiants immigrants les mateixes oportunitats d'accedir a una educació de qualitat que els del país?
- La participació: participen – es matriculen i completen els estudis – en el mateix grau que els del país d'acollida?
- Els resultats d'aprenentatge: obtenen els mateixos resultats?

No obstant això, la majoria dels estudis, recerques i propostes portades a terme es situen en l'esfera de l'educació infantil, primària, secundària i formació professional, per la qual cosa resulta pràcticament impossible trobar estudis que analitzin el baix percentatge d'accés d'estudiants immigrants a la universitat (al voltant de 3,3% en el cas de Catalunya); que contribueixin a entendre els factors que configuren les trajectòries d'èxit escolar i d'integració laboral dels estudiants immigrants que accedeixen i completen els estudis universitaris; que puguin donar pautes per desenvolupar polítiques educatives que millorin els resultats d'aprenentatge dels estudiants immigrants; i que puguin servir com a mirall i incentiu per a altres persones immigrants i, perquè no, també del país.

El projecte "Trajectòries d'èxit de joves immigrants a l'ensenyament superior i al món professional" (Generalitat de Catalunya, Secretaria per la immigració - AGAUR. 2010 ARF1 00039. 2011–2012) ha estudiat el conjunt d'elements que condicionen l'accés dels joves immigrants (homes i dones) als estudis universitaris, i a l'estatus laboral que, en principi, els hauria de possibilitar la seva formació.

La primera part de l'estudi ha consistit en una metaanàlisi dels informes i documents existents sobre el tema. La segona, i més substancial, en la realització d'un total de 8 narratives biogràfiques; quatre cursant diferents estudis a les universitats catalanes i quatre que ja s'han incorporat al món del professional. També s'han realitzat 8 vídeos amb els participants que, a més d'explorar noves maneres de visibilització d'aquesta població, es transformen en una

pràctica d'autoria pels participants. Aquest material visual pot servir com a recurs educatiu, en la mida que pugui ser un mirall i un incentiu per a altres persones immigrants i del país.

Finalment, aquest projecte presenta un seguit de recomanacions per als responsables de les polítiques i dels centres educatius.

Referències:

Arbeláez, M. (2005). Algunas líneas sobre les dificultats de la integració sociolaboral dels joves immigrants. La immigració a Catalunya avui: Anuari 2005. Barcelona: Ed. Fundació Jaume Bofill.

Couppié, T. ; Gasquet, C.; Lopez, A. (2007). Generation 98: The first seven years on the labour market. From school-to work transition to embarking on a career. *Training & Employment*, 74, 1-8.

Ferrer, J. (2008). La inserció laboral de les persones immigrants. *Quaderns d'Educació Social*, 11, 117-132.

Pajares, M. (2009). *Inmigración y mercado de trabajo. Informe 2009*. Madrid: Ministerio de Trabajo e Inmigración.

Pajares, M.(2010). *Inmigración y mercado de trabajo. Informe 2010*. Madrid: Ministerio de Trabajo e Inmigración.

Pink, S. (2007). *Doing Visual Ethnography*. Londres: Sage.

Biographical narratives of young immigrants about their relationships with the university and the professional sector

Abstract

Educating immigrants is a priority that appears on most OECD countries' political agendas. In many cases, national governments have been particularly interested in immigrant incorporation into the labour force (Arbeláez, 2005; Ferrer, 2008; Pajares, 2009; 2010). However, interest in immigrants' results in school and a general revision of the policies that are meant to address and respond to their educational and training needs is slowly gaining prevalence. This later trend is exemplified by grant programs like the ARAFI framework, or the OECD project "Thematic Review on Migrant Education" (2008). The main issues in these studies and projects are:

- Access: do immigrant students have the same opportunities to access quality education as their native-born peers?
- Participation: do they participate, i.e., matriculate and complete their studies, at the same rate as non-immigrant students?
- Learning results: do immigrant students obtain the same learning results?

Seminari Internacional
Immigració, Educació Superior i Món Professional

Barcelona, 23 de març de 2012

The majority of research carried out focuses on early-childhood, primary and secondary education, or professional training. This focus makes it nearly impossible to find studies that: analyse the low percentage of immigrant students who enter the university (approximately 3.3% in Catalonia); contribute to understanding what factors influence immigrant students' journeys through higher education and into the professional sector; offer recommendations for developing educational policy aimed at improving the learning results of immigrant students; or which serve as a model and incentive for other immigrants, or even, the country as a whole.

Our project “Young immigrants' successful journeys into higher education and the professional sector” (Generalitat de Catalunya, Secretaria per la immigració - AGAUR. 2010 ARF1 00039. 2011–2012) has studied the various elements that condition young immigrants' access to higher education and subsequent integration into the professional occupations that such formation, in theory, prepared them for.

The first part of the study consisted in a meta-analysis of existing relevant reports and documents. The second, and more substantial part, entailed the elaboration of 8 narrative biographies – four on subjects currently enrolled in Catalan universities and four on subjects who have received a university degree and who are now at work in the professional sector. We have also filmed and created 8 videos with the participants which, in addition to exploring new methods for giving visibility to this part of the immigrant population, were themselves a way for the participants to add their own voice to the project. This visual material can serve as an educational resource, in that it can be used for inspiration and reflection, by immigrants and native-born people alike, throughout Spain. Finally, this project has resulted in a set of policy recommendations written both for political bodies and educational centres.